

Avdelningen för krisberedskap och civilt försvar
Enheten för försörjningsberedskap

Konsekvensutredning till Myndigheten för samhällsskydd och beredskaps föreskrifter om ledighet och fritid under tjänstgöring för totalförsvarspliktiga som fullgör civilplikt i det civila försvaret

Beskrivning av problemet och vad man vill uppnå

Personalförsörjning är en grundförutsättning för det civila försvaret. Det behöver säkerställas att rätt person finns på rätt plats. Om ordinarie personal inte räcker till för att upprätthålla viktig verksamhet under höjd beredskap och krig finns flera sätt att tillgodose personalbehoven. Utgångspunkten för personalförsörjningen av det civila försvaret är att anställda och frivilliga ska användas så långt som möjligt. Om det därutöver behövs ytterligare förstärkningspersonal kan civilpliktiga också användas. Civilplikt är en del av den totalförsvarsplikt som gäller i Sverige och som regleras genom lag (1994:1809) och förordning (1995:238) om totalförsvarsplikt.

Regeringen¹ konstaterar, i likhet med Försvarsberedningen, att det kan uppstå situationer när den personal som finns tillgänglig för arbetsgivaren inte räcker för att upprätthålla nödvändig verksamhet. Utredningen om hälso- och sjukvårdens beredskap (SOU 2020:23), Utredningen om totalförsvarets försörjningstrygghet (SOU 2019:51) samt MSB (Ju2019/03951) föreslår att regelverken kring personalförsörjning för det civila försvaret ses över. Utredningen om hälso- och sjukvårdens beredskap bedömer också att civilplikt skulle skapa ökade möjligheter för områdets personalförsörjning i krig (SOU 2020:23). Den 27 juli 2023 beslutade regeringen om kommittédirektiv 2023:116 ”En långsiktigt hållbar personalförsörjning för det civila försvaret”. Av direktivet framgår att en särskilt utredare ska analysera och lämna förslag om hur personalbehoven inom det civila försvaret kan tryggas. Uppdraget ska redovisas senast den 27 januari 2025.

---

¹ Totalförsvaret 2021-2025, prop. 2020/21:30

I regeringsbeslut 2023-01-12² gav regeringen MSB i uppdrag att genomföra de åtgärder som behövs för att förbereda för en aktivering av civilplikten inom kommunal räddningstjänst. En del i uppdraget är att påbörja arbetet med att ta fram föreskrifter i enlighet med förordningen (1995:238) om totalförsvarsplikt. I beslutet konstaterar regeringen att det med hänsyn till det rådande säkerhetsläget är en angelägen fråga att se över förutsättningarna för att aktivera civilplikten inom vissa områden.

I dagsläget finns inga gällande föreskrifter om krigsplacering med civilplikt i det civila försvaret. Vid en aktivering av civilplikt, oaktat omfattningen, behöver det finnas verkställighetsföreskrifter. En av dessa föreskrifter reglerar förutsättningar för ledighet och fritid för de civilpliktiga under tjänstgöring.

Beskrivning av alternativa lösningar för det man vill uppnå och vilka effekterna blir om någon reglering inte kommer till stånd

I lag (1994:1809) om totalförsvarsplikt och förordning (1995:649) om ledighet och fritid för totalförsvarspliktiga under tjänstgöring finns redan bestämmelser om ledighet och fritid för totalförsvarspliktiga under tjänstgöring. I förordningen (1995:649) om ledighet och fritid för totalförsvarspliktiga under tjänstgöring har MSB getts mandat att meddela verkställighetsföreskrifter för civilpliktiga som fullgör civilplikt i det civila försvaret.

Regeringen har gjort bedömningen att en aktivering av civilplikt inom vissa verksamheter kommer behövas för att förstärka personalförsörjningen i dessa verksamheter. Om regeringen beslutar att aktivera civilplikten behöver verkställighetsföreskrifterna finnas för att det ska vara tydligt och förutsägbart vad som gäller för ledighet och fritid för de civilpliktiga under tjänstgöring.

Uppgifter om vilka som berörs av regleringen

- Totalförsvarspliktiga som kan komma att tjänstgöra med civilplikt.
- De verksamheter hos vilka totalförsvarspliktiga tjänstgör med civilplikt som en del i deras krigsorganisation.
- De civilpliktigas närstående.
- MSB som beredskapsmyndighet, i egenskap av ansvarig för utbildningar.
- Totalförsvarets plikt- och provningsverk.
- Försäkringskassan i egenskap av ansvarig myndighet för utbetalning av ersättningar till civilpliktiga.

---

² Uppdrag till Myndigheten för samhällsskydd och beredskap att genomföra de åtgärder som behövs för att förbereda för en aktivering av civilplikten inom kommunal räddningstjänst, 2023-01-12, Fö2023/00118.

Uppgifter om de bemyndiganden som myndighetens beslutanderätt grundar sig på

Enligt 30 § förordningen (1995:649) om ledighet och fritid för totalförsvarspliktiga under tjänstgöring har MSB bemyndigande att föreskriva om ledighet och fritid för totalförsvarspliktiga som fullgör civilplikt i det civila försvaret.

Uppgifter om vilka kostnadsmässiga och andra konsekvenser regleringen medför och en jämförelse av konsekvenserna för de övervägda regleringsalternativen

MSB bedömer att dessa föreskrifter inte medför några direkta kostnadsmässiga konsekvenser.

Förordningen (1995:649) om ledighet och fritid för totalförsvarspliktiga under tjänstgöring samt aktiveringen av civilplikt medför däremot vissa kostnader.

Bedömning av om regleringen överensstämmer med eller går utöver de skyldigheter som följer av Sveriges anslutning till Europeiska unionen

MSB bedömer att regleringen inte strider mot eller går utöver de skyldigheter som följer av Sveriges anslutning till Europeiska unionen.

Bedömning av om särskilda hänsyn behöver tas när det gäller tidpunkten för ikraftträdande och om det finns behov av speciella informationsinsatser

Eftersom den politiska inriktningen är att civilpliktiga inom vissa verksamheter behöver tillföras så snart som möjligt och dessa föreskrifter är en nödvändig förutsättning för aktiveringen ska vara effektiv och tydlig arbetar MSB för att kunna få föreskrifter på plats snarast möjligt.

MSB bedömer att det kan finnas behov av en informationsinsats i samband med att föreskrifterna beslutas och träder i kraft. En större informationsinsats kommer behövas vid ett regeringsbeslut om aktivering av civilplikt.

Företag

Dessa föreskrifter bör inte få konsekvenser för företag som arbetsgivare eftersom föreskrifterna enbart reglerar den totalförsvarspliktiges rätt till ledighet och fritid under tjänstgöring med civilplikt.

Kommuner och regioner

Dessa föreskrifter bör inte få konsekvenser för kommuner och regioner som arbetsgivare eftersom föreskrifterna enbart reglerar den totalförsvarspliktiges rätt till ledighet och fritid under tjänstgöring med civilplikt.

Däremot som ansvarig för de civilpliktiga som tillförts deras krigsorganisation får föreskrifterna konsekvenser för kommuner och regioner i den omfattning civilplikt är aktiverad på deras område. I dessa fall innebär föreskrifterna viss administration för att hantera bland annat ansökningar om ledighet när de civilpliktiga tjänstgör.

Statliga myndigheter

Dessa föreskrifter bör inte få konsekvenser för statliga myndigheter som arbetsgivare eftersom föreskrifterna enbart reglerar den totalförsvarspliktiges rätt till ledighet och fritid under tjänstgöring med civilplikt.

Däremot som ansvarig för de civilpliktiga som tillförts deras krigsorganisation får föreskrifterna konsekvenser för statliga myndigheter i den omfattning civilplikt är aktiverad på deras område. I dessa fall innebär föreskrifterna viss administration för att hantera bland annat ansökningar om ledighet när de civilpliktiga tjänstgör.

Individer

För den civilpliktige medför dessa föreskrifter rättigheter kopplat till ledighet och fritid under tjänstgöring. Föreskrifterna förtydligar hur den civilpliktige får ta del av sina rättigheter.

Kontakt

Skicka eventuella frågor till funktionsbrevlådan totalforsvarsplikt@msb.se.